

Nr. 6(152)

Bazūne

Latvijas Neredzīgo bibliotēkas avīzīte
par notikumiem bibliotēkas dzīvē

2024. gada 3. jūnijs

VISS MAINĀS UN ATTĪSTĀS

Gunta Bite

Avīzītes «Bazūne» redaktore

Kā ikviens cilvēks mainās un attīstās, tā arī organizācijas un viņu struktūrvienības pa laikam pārskata savas attīstības iespējas un mainās. Tas norāda uz izaugsmi, nevis stagnāciju.

2020. gadā Latvijas Neredzīgo bibliotēkas Skaņu ierakstu studijas funkcijas paplašinājās, tāpēc tās nosaukums tika nomainīts uz — Skaņu ierakstu un IT nodaļa. Tagad ir pienākusi kārta Braila raksta nodaļai. Arī šai nodaļai ir paplašinātas funkcijas, tāpēc tās nosaukums pavisam nesen nomainīts uz — **Braila un pielāgotās drukas nodaļa.**

Atgādināšu, ka sākotnēji nodaļa izveidota 2005. gadā, lai neredzīgie lasītāji saņemtu grāmatas Braila rakstā daudz ātrāk, nekā tas bija līdz tam. Kopš tā laika nodaļa ir ne tikai attīstījusi Braila raksta grāmatu dizainu un iesiešanas metodiku, bet arī ieviesusi jaunu formātu, izdodot Braila raksta grāmatas apvienotas ar palielinātās drukas tekstiem vai audio ierakstiem, kā arī dažādām taustāmām ilustrācijām.

Savukārt, kopš 2019. gada, nodaļa sāka izdot grāmatas palielinātā drukā, kas laika gaitā ir kļuvušas par otru pieprasītāko formātu lasītāju vidū pēc audiogrāmatām.

Tomēr bibliotēkas attīstība ar to nebeidzās. Tā turpināja darbu pie literatūras pielāgošanas veidiem, lai piedāvātu grāmatas

pilnīgi visiem lasītājiem, neskatoties uz viņu lasītprasmēm, spējām vai uztveres īpatnībām. Tāpēc, sākot ar 2022. gadu, bibliotēka izdod grāmatas arī vieglajā valodā. Šādu grāmatu tulkošana ir sarežģīts un darbietilpīgs process, tāpēc bibliotēka spēj izdot vien 4 — 5 grāmatas gadā. Tomēr arī tas ir liels ieguldījums grāmatu vieglajā valodā pieejamībā Latvijā, lai varētu apmierināt visu lasītāju vajadzības pēc literatūras.

Atlika vien atrisināt jautājumu ar grāmatām zīmju valodā. Šim nolūkam bibliotēka realizēja Valsts Kultūrkapitāla fonda finansēto projektu, kā rezultātā 2023. gadā izdota grāmata «Eža kažociņš zīmju valodā». Tā radīta ciešā sadarbībā ar Latvijas Nedzirdīgo savienību, bez kuras grāmatu izdošana zīmju valodā nav iespējama.

Nu, mūsu bibliotēkas plauktos ir pieejamas visu pielāgojuma veidu grāmatas ikvienam lasītājam.

Visus iepriekš minētos pielāgojumus drukātā formātā veic Braila raksta nodaļa, tāpēc likumsakarīgi, ka nodaļas esošais nosaukums vairs neatbilda tās funkcijām.

Braila un pielāgotās drukas nodaļa jeb saīsinājumā BPDN turpinās strādāt pie kvalitatīvām grāmatām Braila rakstā, kā arī meklēs iespējas šādu grāmatu pieejamībai uz jaunajām tehnoloģijām. Papildus tam, nodaļa turpinās izdot drukātas grāmatas arī tādus pielāgojumus kā: palielināta druka, vieglā valoda un zīmju valoda.

Nodaļā šobrīd ir nokomplektēta komanda, kas spēj veikt attiecīgos pielāgojumus kvalitatīvi un radoši.

Atgādinu, ka ikviena bibliotēka, organizācija vai iestāde, kas strādā ar cilvēkiem, kuriem nepieciešama pielāgota literatūra atradīs Latvijas Neredzīgo bibliotēkas krājumā arī šai mērķauditorijai atbilstošas grāmatas.

Aicinām arī pašus lasītājus būt aktīviem un sazināties ar bibliotēku, lai varētu saņemt un lasīt dažādu žanru literatūru.

Šobrīd BPDN strādā pie divām grāmatām vieglajā valodā, no kurām viena būs oriģināldarbs, bet otra — tulkota. Savukārt Annas Brigaderes pasaka «Sprīdītis» vieglajā valodā, gaida savu izdošanu tipogrāfijā.

BIBLIOTĒKAS ZIŅAS

PINUMI UN KALUMI — AMATU SARUNA

Līga Daudzvārde

*Latvijas Neredzīgo bibliotēkas
LAN vecākā bibliotekāre*

Vasarā Latvijas Neredzīgo bibliotēkā skatāma izstāde «Pinumi un kalumi — amatu saruna». Izstādē satiekas divi amatu meistari — Latvijas Goda meistars pinēja amatā Aleksandrs Lācis un savas dzimtas amata turpinātājs kalējs Aleksis Pakova.

Aleksandrs Lācis mācījies Neredzīgo vidusskolā, tagadējā Rīgas Stazdumuižas vidusskolā — attīstības centrā, bet viņa dzimtā puse ir Balvu novada Bērzpils pagasts.

Meistars pin dažāda izmēra grozus jau no 1953. gada. Laikā, kad Latvija atguva neatkarību, viņš izveidojis pirmo pinēju darbnīcu, kurā grozu pišanu apguvuši 30 cilvēki ar redzes traucējumiem. Vairākus gadus darbojies Latvijas Etnogrāfiskajā brīvdabas muzejā, demonstrējot apmeklētājiem grozu pišanas prasmes.

Šobrīd viņa ikdienu pāriet klausoties audiogrāmatas, pinot grozus un veltot laiku kādai šaha partijai. Viņš joprojām ir aktīvs dalībnieks Tautas Lietišķās mākslas studijā «Tīne», kas atrodas Rīgas kultūras un tautas mākslas centrā «Mazā gilde». Studija darbojas no 1976. gada, un tajā ir 27 dalībnieki.

Ik gadu jūnija sākumā Aleksandrs sastopams Tautas Lietišķās mākslas Gadatirgū Latvijas Etnogrāfiskajā brīvdabas muzejā.

Savukārt savas dzimtas tradīciju saglabātājs Aleksis Pakova turpina vectēva amata prasmes. Alekša vectēvs Jāzeps Petrušenko dzimis 1888. gada 18. martā, cēlies no Zaporožjes kazakiem. Pirmā pasaules kara laikā dienējis par matrozi uz leģendārā kreisera «Aurora». Vēlāk apmeties uz dzīvi Latvijā, Varakļānos, tur izveidojis ģimēni un līdz pat sava mūža galam bijis pirmais kalējs pilsētā un rajonā. Viņš bijis cienīts un uzskatīts par meistarū ar zelta rokām. Viņš paveicis daudz, un pat šodien — gandrīz simts gadus vēlāk — vairāki viņa darbi joprojām kalpo un ir apskatāmi tajā pusē. Apkalta tikusi gan Ģimnāzija, gan vietējā katoļu baznīca, nemaz nerunājot par zirgiem, ratiem un citiem piederumiem vietējo iedzīvotāju vajadzībām.

Bērnībā Aleksis audzis pie vecāsmātes un vectēva līdz pat 1964. gadam, kad visa ģimene bija spiesta pārcelties uz Ustj-Abakānas pilsētu Hakasijas teritorijā Austrumsibīrijā. Uz turieni 1950. gadā no Abrenes (Pitalovas) tika izvesta viņa tēva — Pētera Arbuzova Fjodora dēla — ģimene.

Aleksis Pakova izveidojis kalēju studiju darbnīcu «PAKOVA», kurā pats šobrīd aktīvi darbojas un labprāt uzņem pie sevis ciemos jebkuru interesentu.

Latvijas Neredzīgo bibliotēkā satiksies pinumi un kalumi, kur abu meistarību darbi

būs ne tikai skatāmi ar acīm, bet arī sajūkami ar rokām.

DIVI DZEJNIEKI VIENĀ AUDIOGRĀMATĀ

Gundega Tabaka

LAN vecākā bibliotekāre

Latvijas Neredzīgo bibliotēkas krājums papildinājies ar divām brīnišķīgām dzejoļu grāmatām parastajā iespiedrakstā. Abas grāmatas tagad ielasītas un apvienotas audiogrāmatā «Dzeja», kurā lasītāji var iepazīties ar divu autoru dzejas krājumiem:

- *Margarita* «Domu un sapņu lidojums»,
- *Imants Smirnovs* «Es iešu tālāk labos vārdus meklēt».

Divu ļoti atšķirīgu un dažādu paaudžu dzejnieku dzīves redzējums, abu dzīves vērtības, viņu dzīves pieredze gan priecīga, gan skaudra, apkopotas dzejas rindās.

*«Domas kā baltas sniega pārslas
klāj manu prātu.
Viena, otra, trešā... tās visas manas.
Nebeidzamos sapņu ceļojumos tās
klejo, aizvedot mani,
Kur sirdij ir spārni un dvēsele aiz
prieka gavilē.
Tā mana pasaule.
Tajā ir iespējams viss.»*

Tā saka Ieva Ivkina, viņas pseidonīms Margarita un viņas autogrāfs ir zīmodziņš ar taureni. Jūs brīnīsieties — kāpēc zīmodziņš, vai tad parakstīties nevar? Tur jau tas skumjums, ka nevar gan. Meitene piedzima 1990. gada 30. septembrī Ērgļos. Viņai konstatēja veselības problēmas: nespēju staigāt un iztrūkstošu roku koordināciju. Neskatoties uz šīm grūtībām, viņa ir pielāgojusies dzīvei un cenšas izbaudīt to, jo ļoti palīdz cilvēki līdzās, mūsdienu tehnoloģijas un internets.

Pirmo dzejoli viņa uzrakstījusi 8 gadu gadu vecumā. Viņai ļoti patikuši Margaritas Stārstes zīmējumi. Tie likušies pasakaini. Tā kā viņa nav spējusi rakstīt ar pildspalvu, visi dzejoli tikuši saglabāti Ievas prātā. Tad viņa nolēmusi tos nodiktēt vecmammai. Viņa tos pierakstījusi uz papīra. Parādoties modernajām ierīcēm, pati sākusi pierakstīt. Sākumā mobilajā telefonā uz taustiņiem spiedusi ar degunu un zodu, kas nav bijis viegli, bet vismaz pati varējusi izpausties.

Nemanot pagājusi bērnība un atnākusi jaunība. Arī pirmās simpātijas pret pretējo dzimumu bijušas klāt. Ieva iemīlējusies kādā tolaik Eiropas mērogā populārā mūziķī. Viņš tik ļoti paticis jaunieci, ka sākusi sacerēt viņam veltītus dzejoļus. Tagad tos pārļausot viņai ir vēlme pasmieties par tiem, bet tajā laikā viņa ļoti pārdzīvojusi, ka nevar satikt savu elku.

Ieva saka: «*Man Mūzas vārda vietā labāk patik teikt Pegazs, jo tas ir zirgs ar spārniem. Tā kā viņai ļoti patik dzīvnieki, tad tas ir piemērotāks nosaukums iedvesmas apzīmēšanai. Grieķu mitoloģijā Pegazs ir Poseidona un Medūzas dēls, kurš nācis pasaulē, kad Persejs nocirtis Medūzai galvu. Viņš ar savu pakavu izsitis avotu, kura ūdens dod iedvesmu dzejniekiem. Arī es smelos šī brīnumainā ūdens spēku un ļauju dvēselei runāt. Varbūt tas ir pats Pegazs, kurš atlido pie manis un čukst man ausī vārdus? Kad uz debesu valstību pārcēlās mūziķis, komponists un dzejnieks Mārtiņš Freimanis, Pegazs atlidoja un sacīja Mārtiņam veltītus vārdus. Pegazs man saka, kas jāraksta.»*

Ievas dzejā ietvertas dažādas tēmas. Dzīve, vērtības, mīlestība, arī nāve, jo tā

neprasa, vai tu gribi dzīvot uz zemes vai debesu valstībā. Tā tevi paņems neatkarīgi no vecuma, statusa sabiedrībā un rocības.

Ieva vēlas dalīties ar savu dzeju, lai parbotu cilvēku dvēseles ar kaut ko dabisku un tīru. Ikdienas steigā bieži vien tiek uzņemts nepilnvērtīgs uzturs. Vēl sliktāk ir ar dvēseles un gara barošanu.

*Un nevajag jau daudz,
Lai cilvēks justos laimīgs, —
Vienu siltu skatu,
Vienu maigu glāstu
Un vienu patiesu vārdu.*

Lasiet Ievas dzeju un barojiet savu dvēseli!

Savukārt, 88-gadīgais dzejnieks Imants Smirnovs saka:

*«Man ļaudis teic, ka esmu galma
dzejnieks,
Kas dzejo tikai šauram ļaužu pulkam,
Un varbūt tādēļ viens es mīlu klejot.
Man ļaudis teic, ka esmu galma
dzejnieks,
Jo nemīlu es doties jūrā zvejojot,
Bet eju tikai tur, kur ezers spulgo.
Man ļaudis teic, ka esmu galma
dzejnieks,
Kas dzejo tikai šauram ļaužu pulkam.»*

Neredzīgo ciematā atpazīstams kā Galma dzejnieks. Viņš nāk no Kurzemes, šūpulis kārts Talsu rajona Vandzenē. Bijis

1935. gada strēlnieks. Pēc masalu izslimošanas bērnībā sākusī pasliktināties redze un tādējādi nonācis vājredzīgo un neredzīgo internātskolā. Vairāk nekā 30 gadus darbojies Latvijas Neredzīgo biedrības dramatiskajā kolektīvā. Literārā darbība sākusies piecdesmitajos gados, kad skolā uzdots mājasdarbs — uzrakstīt turpinājumu Viļa Lāča stāstam «Edžiņš». Darbs ir bijis tik veiksmīgs, ka skolotāja, novērtējot darbu ar diviem piecniekiem, sacījusi, lai izmēģinot spēkus dzejas sacerēšanā. Un tā arī sākusies dzejas rakstīšana. Tautā saka: atdod velnam tikai mazo pirkstiņu, viņš paņems visu roku. Ciematnieki sāka prasīt Imantam dzejoļus veltītus konkrētiem cilvēkiem, apsveikuma dzejoļus Strazdumuižas ciemata svētkos, veltījumus pašdarbības kolektīviem.

Dzejoļus apkopot grāmatā mudinājusi viņa sieva Antoņina, ar kuru kopā nodzīvoti 60 gadi.

*Gada zirgi arvien tālāk pagājības
plāvā brien,
Pļautais atāls sagulst vālā, atāls —
otrās šķiras siens.
Neesmu vairs jauns pēc skata,
nedaudz sakumpis un līks,
Šķiet, šim plāvumam es rada,
tātad — kādam vajadzīgs.*

Gan Margaritas, gan Imanta Smirnova dzejas krājumi apkopoti vienā audiogrāmatā ar nosaukumu «Dzeja», lai lasītājiem būtu iespēja tos baudīt kopā.

BAZŪNE

**Latvijas Neredzīgo
bibliotēkas
bezmaksas avīzīte**

Izdota Braila un pielāgotās drukas nodaļā. Iznāk reizi mēnesī.

Redaktore Gunta Bite.

E-pasts: gunta.bite@neredzigobiblioteka.lv

Mājaslapa: www.neredzigobiblioteka.lv sadaļā *Digitālā bibliotēka*

Tālr. 67522131

Publicētie materiāli ne vienmēr atspoguļo redakcijas viedokli.

Par publikācijām atbildīgi paši autori.